

גליונות לעירון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
סבת האגף עטרת
יו"ל ע"י מוסד תורה והסכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נטי מרתי באמריקה

מהדורה מיוחדת כשביל ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחנוך ולתרבות הורגים בגולה

שמיני (תשי"ב)

פרק י"א מאכלות אסורים

א. דעות שונות נאמדו בטעם אסורי מאכלות והרי מקצתם:

מורה נבוכים

מאמר ג. פרק מ"ח:
כל מה שאסרתו התירה עלינו מן המאכלים-מזונם מגונה, ואין בכל
מה שנאסר עלינו מה שסופק שאין היוזק בו, רק החזיר וחלבו, ואין
הענין כן, כי החזיר יוחר לה ממה שצריך ורב הפסולת והמותרות
ורוב מה שמאסרו התורה, לרב לכלו ומזונו בדברים הנמאסים.
וכבר ידעה הקמדה התורה על ראיות הלכוכים ואפילו בשדות ובמחנה,
כל שכן בתוך המדינה - ואלו היתה מותרת אכילת החזיר. היו הטווקים
עם הכתים יוחר מלכוכים מבית הכסא, כמו שראה ארצות הצרפתים
היום. כבר ידעה אמרם "פ" החזיר הצואה עוברת".... והטוב שבבשר
הוא מה שחותר לנו לאכלו, וזה מה שלא יסופק בו רומא... ודע סאלו
הסימנים, רצוני לומר: העלאת גרה וטעינת מרסה בבהמה, וטנפיר
וקסקתה בדגים אין מציאותם סבת ההיתר ולא העדרם סבת האסור,
ואמנם הם סימן יודע בו המין המטובה מן המין המגונה....

ספר החנוך

מצוה ע"ג (מטפטים)
מטפטי מצוה זו לפי שהגוף כלי לנפש וכו' תעשה מעולתה וזולתה לא
תוטרם מלאכתה לעולם, ועל כן באה בצלו, ולא לרעה באה, כי האל
לא ידע אבל ייטיב לכל נמצא; כי הגוף בין ידיה (בידי הנשמה)
כמו הצבת ביד הנפש אשר ענין יוציא כלי למעשהו. ובאמת הכלים
מכוננים ונאים וכמו כן בהיות בגוף טום הפסד, תחבטל פעולת
הסכל לפי אותו הפסד, ועל כן ההתקנתו התורה השלמה מכל דבר
הגורם לגוף הפסד. ועל הדרך הזה - לפי הפסד - נאמר טבא לנו
האסור בתורה בכל מאכלות האסורות. ואם יש מהן שלא נודע לנו
ולא לחכמי הרפואה נזקן, אל תחמה עליהם, כי הרופא הנאמן
תחזהירנו בהם חכם יותר ממך ומחם. וכמה נסכל ונבהל מי שיחטוב,
סאין לו בדברים נזק או תועלת אלא במה שחטיג הוא! ויש לק
ויט לק לדעת, כי לתועלתו לא נחגלה סבתו ונזקו, מן יקמו
אנשים מחזיקין עצמם כחכמים גדולים ויחחכמו לאמר: "נזק פלוני
סאמרה התורה שיש בדבר פלוני איננו כי אם במקום פלוני שטבעו כן
ובאיט פלוני שטבעו כן". ופן יתפתח לדבריהם האחד מן הפתאים, על
כן לא נחגלה טעמן לתועיל לנו מן המכסול הזה....

עקדת יצחק

אברהם אבינו

פרשת שמיני:
והראוי שנדע, כי לא לענין בריאת הגוף וחליו נאסרו אלו המאכלות
כמו שכתבו קצת, חלילה! טאם כן נחמעה מדרגת התורה האלוקית
מהיותה במדרגת ספר קטן מספרי הרפואות הקצרים בדבריהם וטעמם,
וזח מגונה! מלבד שכבר אפשר לתקן אותם במיני טבולים או הרכבות
בהם יתבטל כח החיזוק ההוא כמו שמבטלין כח הסמים הממיתים אשר
מהם נעשו התרופות כלם, ואם כן לא יסאר האסור על עמדו, ותעשה
התורה פלסתר. גם שהגויים הבלתי נשמרים אוכלי בשר החזיר וסאר
הבהמות והעופות והדגים הסמאים, הנה ראינו שהם חיים על הבריאות
ואין עיף ואין כוטר בהם לזאת הסבה. אמנם מה שנאסרו לנו הוא
לענין חולאי הנפש ובריאותה, כי הם מהועבים ומסוקצים עמויקים
אל הנפש המסכלת ומולידים בה האסימזת ורוע המזג וקלקול התאוות,
אשר מהם תהווה רוח הסומאה המסמאה הדעות והמעשים ומגרס רוח
הטהרה והקדוטה ממנה, טעליו בקס דוד (תהלים נ"א) "ורוח קדוך אל
תקח ממני", ואמר (סם): "לב שהור ברא לי ורוח נכון חזס בקרבי".
ולזה נקראו בתורה המאכלות האסורות והמותרות בטם סומאה וטהרה,
לתורות כי טעם אסורם הוא מצד הרוח הרעה, רוח זנוניה הנמסכת
לאוכליהם. והסומר עצמו ירחק מהם, כמו שיזהר מן הדברים הממיתים.

טד"ל

"פסתגל".... יהיה כל אחד מישראל מובדל בחוקים ותורות מן האומות
העולם ולא ילמד ממעשה האומות ויבגיק תמיד באלוקי אבותיו
והתקדוטהם והייתם קדושים כי קדוט אני". אך מלבד הטעם הזה
החלוי כזמנים ובמקומות (טאם היו כל אנשי העולם מאמינים באל
יחיד וטומרים מטפטים יטרים - לא היתה ההפרטה הזאת צריכה)

הנה דבוי המצוות והחוקים הוא מועיל בכל מקום ובכל זמן לחקן המדות וזה מטני צדדים: 1) כי המצוות האלו קיומן טאדם שומר, הרי הן מזכירות אותו בכל טעה את האל אשר צוה המצוות ההן, וזכרון האל והסגחתו... כל זה מחו ורסן העוצר ומונע התאוות מהתגבר על האדם וקובע בלבו יראת האלוקים לבלתי יחטא. 2) כי אין תחבולה לאדם להתגבר על יצרו ולמסול ברוחו, אלא בהרגולו את עצמו לפרוט מן ההנאות ולסבות הצער והדחק וכטעם (איכה ג) "טוב לגזר כי יטא עול כנעוריו", והפילוסוף Epictetus אמר: אם יטיח אדם טתי מילוח אלה על לבו, בטוח הוא טלא יחטא, - ואלו הן: "סבול ופרוט" "sustine et abstinence" = סבול הצער ופרוט מן התענוג. והנה רבוי המצוות והחוקים מרגיל האדם למסול ברוחו ולסבול ולפרוט.

1. מה הם טעמי אסור מאכלות לפי הדעות הנ"ל?
2. מה הן ההוכחות הטובות טל בעל עקדה יצחק נגד הצעה טנאסרו אלו המאכלות "לעבין בריאות הגוף וחליו"?
3xx. מהי תשובת בעל ספר החנוך לטאלה: מפני מה לא גלתה התורה טעמים טל אסורים אלה?
- הידוע לך מאמר חז"ל טבו ניתנת אותה תשובה לטאלה: מפני מה לא גלתה התורה...?
- 4xx. מה ההבדל העקרוני בין כל הטעמים הניתנים בזה לבין הטעם הטני שהביאו טד"ל ("אך מלבד הטעם הזה...")?
5. אסור ראטון במאכל טניתן בתורה הוא בבראטיה ב טו-יו. במדרש תדטא פרק ז' נאמר באותו אסור: "ולמה צוה הקבה"ו את אדם הראטון טיאכל מכל עץ הגן ומנע ממנו אחד מהם? כלי טיהא רואה אותו חמיד, וזוכר את בוראו ומכיר טעול יוצרו עליו, וטלא תהא רוחו גסה עליו".
וע' גליון בראטיה חט"ו טאלה פ דברי ר' פנחס בן יאיר במדרש תדטא בטלמות.
לאיזה מן הטעמים טנאמרו בגליוננו זה קרוב הטעם ההוא טבמדרש תדטא?

ב. מדברי המדרש.
4. ואח החזיר כי מפריס פרסה הוא... והוא גרה לא ייגר טמא הוא לכם.
מדרש טוחר טוב תהלים פ':

למה נמטלה מלכות אדום לחזיר? מה חזיר בטעה טהוא רובץ, מוציא טלפיו ואומר: "ראו טאני טהור", כך מלכות אדום - מחגאה וחומסת וגוזלת ומראה עצמה כאלו הם דינים טל אמת.
(נוטח אחר בויקרא רבה י"ג: ... מחגאה וחומסת וגוזלת ומראה עצמה כאלו מצעת בימה (=מציעה בגד צמר על טולחן טייטבו הטופטים טביביו למטפט" מפרוטו טל ר"ט סטרטון). ומעטה בטלטון אחד טהיה הורג הגנבים והמנאפים והמכטפין, גחן ואמר לסנקליטיו (=הרכין עצמו ולחט באזני יועציו): טלטתם עטיחי בלילה אחד.)

1. מי מסומל בדבריהם ב"מלכות אדום"?
- 2x. מהי התכונה המסומלת לדעתם בחזיר ולמה יחסו דוקא למלכות זו?

תשובות יט לטלוח לנחמה ליבוביץ; הסתדרות הציונית העולמית ירוטלים, המחלקה לחנוך ולתרבות תורניים ל.ד. 92.
הטאלות המסומנות x קטות והמסומנות xx קטות ביותר בחר לפי הבנתך ודרגתך.